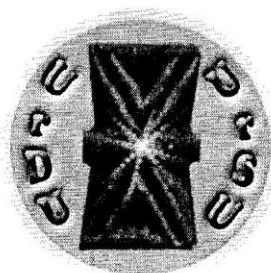

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM
VAZIRLIGI**

**AL XORAZMIY NOMIDAGI URGANCH DAVLAT UNIVERSITETI
FILOLOGIYA FAKULTETI 202-GURUX O'ZBEK TILI YO'NALISHI TALABASI
GULUMOV MAQSUDNING JISMONIY MADANIYAT VA SPORT FANIDAN**

Referat

Mavzu: Yosh futbolchilarni saralash

Bajardi: **Gulumov M**
Qabul qildi: **Bekmonova X**

Urganch 2016

Mavzu: Yosh futbolchilarni saralash

REJA:

Kirish

1. Yosh futbolchilarni saralash va tanlash
2. Tanlash tomonlari
3. Tanlashga doir ishlarni tashkil etish
4. Yosh futbolchilarni futbol bo'limiga qabul qilishda tanlash usuliyati

Xulosa

Adabiyotlar ro'yxati

Kirish

Mustaqillik yillarida yurtboshimiz tomonidan futbolni rivojlantirishga oid 10 yaqin hujjat qabul qilinib, izchil amalga oshirilmoqda. Albatta, bu ezgu ishlar bugun o'z samaralarini berayotir. O'zbekistonlik FIFA referisi Ravshan Ermatov boshchiligidagi hakamlar brigadasining jahon futbolidagi yuksak mavqei, nogiron amputant futbolchilarimiz ketma -ket ikkinchi marotaba jahon chempionligiga sazovor bo'lgani, Osiyo chempionlar ligasi va OFK kubogi bellashuvlariga birinchi marotaba O'zbekistondan to'rtta jamoa chiqqani, yaqinda Qatarda yakunlangan Osiyo kubogida futbolchilarimiz qit'amizdagi eng kuchli to'rt terma jamoa safidan joy olgani buning dalilidir.

Prezidentimiz Islom Karimovning 2011 yil 19 yanvarda qabul qilingan 2011-2013 yillarda respublikada futbolni rivojlantirish va moddiy texnik bazasini mustahkamlash bo'yicha qo'shimcha chora tadbirlarga oid qarorida futbol infratuzilmasini yanada takomillashtirish, bolalar futboliga e'tiborni kuchaytirish, professional futbol klublari qoshidagi bolalar va o'smirlar futbol maktablarining moddiy texnik bazasini mustahkamlash, barcha qulayliklarga ega stadionlar qurish, mavjudlarini jahon talablariga javob beradigan darajada mukammal ta'mirlash, futbolni yanada ommalashtirish kabi dolzarb vazifalar belgilangan. Bularning barchasi milliy futbolimiz taraqqiyotini yangi bosqichga ko'tarishga xizmat qilishi shubhasiz.

1.1 Yosh futbolchilarni tanlash

Yosh, kelajagi porloq futbolchilarni tayyorlash kamayib ketganligining sabablaridan biri BO'SM, maxsus sinflar va tayyorgarlik guruhleri rahbarlari tomonidan bolalarning ixtisosli ravishda futbol bilan shug'ullanish uchun tanlab olinmayotganligi hamda tanlash uslubiya-tida bilishning sayozligidadir.

Yuqori sport natijasiga hamma ham erishavermaydi. O'zbek va chet elda yuqori natijalarga erishgan futbolchilar biografiyasi bilan tanishsak (Pele, Maradona, G.Kras-nitskiy, A.Abduraimov, M.An, V.Fedorov, M.Qosimov) shuni bilamizki, ular yoshlik davrida o'z tengdoshlaridan o'z qobilyatlari bilan ajralib turishgan.

Futbolchilarni tanlash o'quv-mashg'ulot jarayonining muhim va uzviy qismidir, chunki u sport tayyorgarligining asosiy vazifasini hal etishga – yuqori sport natijalariga erishishga yordam beradi.

Futbolda tanlash faqat natijalarning ancha yuqori darajada bo'lishigina emas, balki shug'ullanuvchilarning bir xil tarkibda bo'lishini ham ta'minlaydi, bu esa o'qitish-o'rgatish natijalariga ijobiy ta'sir etadi. Tanlashga etarlicha baho bermaslik yoki uning uslublarining mukammal bo'lmasligi, odatda, tuzatib bo'lmaydigan zarar keltiradi. Ko'pchilik bolalarning bolalar-o'smirlar sport maktablarini tashlab ketishi (bu o'qitishning turli bosqichlarida sodir bo'ladi) bunga misol bo'la oladi.

Sportchilarni tanlashdagi malakasizlikning asosiy sababi – sportchining o'qishda, mashg'ulotda va musobaqada o'sishiga sabab bo'ladigan shaxsiy sifat va xususiyatlar kompleksi xaqidagi bilimning etarli emasligidir.

Sport faoliyati qanchalik murakkab bo'lsa, sportchi psixologik va xarakat funktsiyalarining zaruriy kompleksini tashkil etuvchi variantlar shunchalik ko'p bo'ladi. SHu nuqtai nazardan futbol aloxida o'rin egallaydi, chunki bu sport turidagi muvaffaqiyat bevosita sheriklarning birgalikda xarakat qilish (o'ynash) sistemasiga bog'liq. Bunda shaxsning turli xil sifatlari va xislatlari ustun bo'lgan kishilar ayniqsa yaqqol ajralib turadilar. SHuning uchun futbolda tanlash masalasi birinchi navbatda, bolalar shaxsini va ularning butun sifatlari xamda xislatlarini o'rganish bilan bog'liq.

1.2. Tanlash tomonlari

Tanlashning uch tomoni: mezon, uslubiyati va tashkil etilishi farqlanadi.

Shaxsning tanlash vaqtida o'lchanadigan yoki tekshiriladigan sifatlari va xislatlari **mezon** deyiladi. Masalan, sportchi xarakatining tezligi futbolda tanlashning muhim mezonidir.

O'z navbatida mezon uch turga: qobiliyat nishonalari, iste'dod va qobiliyatga bo'linadi.

Qobiliyat nishonalari bu tug'ma va xayotning dastlabki yillarida egallangan anatomik va fiziologik xususiyatlardir. Masalan, gavdaning, ayniqsa mushak yoki yurak-tomir tizimining ba'zi nisbatlari futboldagi bo'lajak muvaf-faqiyatlar uchun qobiliyat nishonalari bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Iste'dod shaxsning sifat va xislatlari kompleksidan iborat bo'lib, sportda katta yoki kichik muvaffaqiyatlarga erishish imkoniyati shunga bog'liqdir. Tanlashda iste'dod asosiy mezon xisoblanadi. Texnika va taktika maxorati emas, balki maxoratni muvaffaqiyatli egallab olishni ta'minlaydigan sifatlarning iste'dod tushunchasiga kiradi. Bu sifatlarning xarakat xarakterida (masalan, xarakatlar tezligi yoki koordinatsiyasi) yoki intellektual tarzda (masalan, tez fikr yuritish) bo'lishi mumkin.

Qobiliyat iste'doddan farqli o'laroq, xarakat va operatsiyalar usullaridan, ya'ni ko'nikma va malakalardan iborat bo'ladi. Biroq qobiliyatning asosini ko'nikma va malakalar tashkil etmaydi, balki bu ko'nikmalarni yo'lga solib turuvchi jarayonlar tashkil etadi. Futbolga yangi kelganlarda uncha qobiliyat bo'lmaydi. SHug'ullanuvchilar asosiy texnik va taktik uslublarni egallab, muayyan tayyorgarlik bosqichiga etganlaridagina, ularning qobiliyatini baholash mumkin. Yuqori mahoratli jamoaga o'yinchilar qabul qilinar ekan, asosiy mezon qilib aynan sportchining qobiliyati olinadi.

Mezonlarni o'lchash uchun qo'llaniladigan usul yoki moslamalar uslubiyatlar deyiladi. Tanlash amaliyotida ekspert uslubiyat, apparaturali uslubiyat va testli uslubiyatlardan foydalaniladi.

Ekspert uslubiyatlar mutaxassislarning (murabbiy-ning o'zi xam mutaxassis bo'lishi mumkin) bo'lajak o'yinchining iste'dod darajasi haqidagi funktsiyalariga asoslangan bo'ladi. Agar ko'pchilik mutaxassislarda shunday fikr bo'lsa, uning ishonchliligi ancha yuqori bo'ladi.

Apparaturali uslubiyatlar baxolarining aniqligi bilan afzallikka ega. Biroq bu baxolarga qarab iste'dodlilik darajasi xaqida umumiy taassurot xosil qilib bo'lmaydi. Ayrim sifatlarning hali iste'dodni xarakterlamaydi. Ular birlashishi va o'ziga xos birikishda namoyon bo'lishi kerak.

Turli sifatlarning birikib kelishini hisobga olib tuziladigan testlar (sinov) tanlashning eng samarali uslublaridir. Ko'rsatkichlarning bilvositaligiga qaramay, testlar bir qator muhim afzalliklarga ega. Bu afzal-liklardan asosiysi – futbol o'yiniga iste'dodlilikning test modelini yaratishning mumkinligidir.

Uslubiyatlardan maqsadga muvofiqroq foydalanishga qaratilgan tadbirlar kompleksi tanlashning tashkil etilishi deb ataladi.

Shunday qilib, nomzodlar guruhidan bo'lajak o'yin faoliyatida yuqori va barqaror natijalarga erishishi mumkin bo'lganlarni (shularga erishish ehtimoli ko'prok bo'lgan bolalarni) tanlab olishga qaratilgan tashkiliy-uslubik tadbirlar kompleksini yosh futbolchilarni tanlash deb atash mumkin.

1.3. Tanlashga doir ishlarni tashkil etish

Bolalar o'rtasida futbol o'yini keng tarqalgan. Jumladan, bolalar-o'smirlar sport maktablarining futbol bo'limlari barcha hoxlovchilarni qabul qilishga qodir emasligi ham shu bilan izohlanadi. Chunki bu maktablarning asosiy vazifasi – tanlab olingan bolalar kontingenti bilan ishlab, yuksak mahoratli o'yinchilar tayyorlashdan iborat.

Tabiiy tanlash o'rinbosarlar (rezerv) tayyorlash muammosini hal qilmaydi. Bu holda qobiliyatsiz bolalar bilan bir qatorda qobiliyatli, ya'ni, odatda, maxsus sifatlari bo'yicha etarlicha tayyorlanmagan, lekin yuqori potentsial (imkoniyat)larga ega bo'lgan bolalar ham futbol maktabini tashlab ketadi.

Ko'pgina murabbiylar eng qobiliyatli bolalarni tanlab olish uchun turli mezonlardan foydalanadilar, biroq bu mezonlar ko'pgina hollarda bir tomonlama yoki sub'ektiv xolatdada bo'ladi. SHu bilan birga, tanlash ishi umuman stixiyali ravishda olib boriladi yoki ko'pincha, murabbiylar bolalarning nazorat o'yinlarida ko'rsatadigan va avvalda qaror topgan texnik-taktik malaka va ko'nik-malariga qarab ish yuritadilar. Bolalarning tezlik-kuch sifatlari va xarakatlar koordinatsiyasi, tez fikrlashi, irodaviy sifatlarning yuqori darajadali, shuningdek, yangi materialni tez o'zlashtirib olishiga asoslangan imkoniyatlari hisobga olinmaydi.

Yosh futbolchilarni tanlash ishi boshidan oxirigacha yaxshi tashkil etilgan bo'lishi kerak. Dastlab bolalarni jalb qilish va ularning sport maktablariga ommaviy ravishda kelishini ta'minlash choralari ko'rish lozim. Eng avvalo, nomzodlarni yaqin orada joylashgan turar joy xududlari va maktabdan tanlash maqsadga muvofiqdir, shunday qilinganda, ko'p yillik tayyorlash jarayonini tashkil etish va tekshirib turish oson bo'ladi. Xohlovchilarni qabul boshlanishidan ancha oldin bu haqida xabardor qilish kerak. Biroq faqat gazetada e'lon qilish yoki radio orqali axborot berish zarur samarani bermaydi. Murabbiylarning maktablarga kelishi va tanlash ishi boshlanishidan 4-5 kun oldin bolalarni xabardor qilishi eng yaxshi vositadir. Bolalar kirish imtixonlariga maktab vrachidan o'z salomatliklari haqida ma'lumotnoma olib kelishlari kerak.

Tanlash ishi boshlanishiga qadar qabul komissiyasini tashkil etish va inventarlarni, mashg'ulot joylarini, nazorat sinov «stantsiya»larini puxta tayyorlab qo'yish, shuningdek, natijalarni qayd qilish uchun bayonnomalar tuzish zarur.

1.4. Yosh futbolchilarni futbol bo'limiga qabul qilishda tanlash usuliyati (1bosqich)

Zamonaviy futbol sportchilarning jismoniy sifat-lariga, sog'lig'iga, ruhiyatiga turli va yuqori talablar qo'yadi. Yosh futbolchilarni tanlashda ularning umumiy va maxsus qobiliyatiga ahamiyat beriladi. Texnik tayyorgarlik darajasiga, ya'ni «yo'nashni bilishiga» eng kam e'tibor qaratiladi. Bu mezon yosh futbolchining musobaqaga tayyorgarligini xisobga olmaydi.

Tadqiqotlarning ko'rsatishicha, shunday bolalar borki, futbol bo'limiga kirganda texnik va o'yin ko'rsatkichlari unchalik baland darajada bo'lmaydi, lekin jismoniy va psixologik omillari yuqori darajada bo'lganligi sababli, ularning texnik-taktik mahorati tez o'sadi.

Birinchi tanlovda qo'llash mumkin bo'lgan kompleks ko'rsatkichlar mavjud.

Bunga oltita test va ko'rsatkichlar kiradi.

1. Muhimi, ko'pincha tug'ma xisoblangan yugurish tezligi. Tezkorlik sifatlarini baholash uchun 30 metrga yugurish tavsiya qilinadi.

2. Qobiliyatni rivojlantirishda tezkorlik-kuch imkoniyatlari katta rol o'ynaydi. Buni yugurib kelib, ikki oyoqda deysingan holda yuqoriga sakrashning balandligi orqali baholash mumkin.

3. Muhim sifatlardan biri bu epchillikdir. Uning 12-13 yoshdan keyin rivojlanishi qiyin bo'ladi. Tanlashda umumiy va maxsus epchillikni xisobga olish kerak.

4. Maxsus koordinatsiya dribling orqali baholanadi (5 ta doirani aldab o'tish).

5. Eng muhim ruhiy sifatlardan biri o'yinni idrok eta bilish va mo'ljall olishdir.

6. Tanlashning oxirgi bosqich ko'rsatkichi bu – «o'yin shiddati va jangovarlik sifati».

Shunday qilib, birinchi bosqichda 6 ta test va ko'rsatkichlar o'yin paytida baholanadi.

Bu tanlash dasturi 30-50 ta boladan kirish imti-xonlarini qabul qilishga mo'ljallangan.

Buning uchun tanlash jarayonini yaxshi tashkil qilish kerak. Nazorat sinovlarini 4 ta stantsiyaga bo'lib qabul qilish lozim. Birinchi stantsiyada 30 metr yugurish qabul qilinadi. Ikkinchisida – yuqoriga sakrash. Uchinchi stantsiyada umumiy epchillik baholanadi. To'rtinchisida top olib yurish va aylanalarni aldab o'tishda diqqatni taqsimlash qobiliyati baholanadi. O'yinni idrok etish (yoki fikrlash) ikki taraflama mini futbol o'yini jarayonida aniqlanadi.

Yosh futbolchilarning yiqqan ballari soni aniqlanib, ularning bahosi quyidagi baholash me'yorlari jadvali orqali keltiriladi.

Qabul imtixonlari natijalari tahlil qilinganidan so'ng baholar e'lon qilinadi. Ijobiy baholarga erishgan bolalardan guruh tanlab olinadi. Ko'rsatkichlari yuqoriroq bo'lib, ammo sinovdan o'ta olmagan futbolchilar nomzodlar guruhiga olinishi mumkin. Ularga uy vazifasi yarim yilga yoki bir yilga beriladi, so'ngra ular qayta ko'rikdan o'tishlari mumkin. Shuning bilan birinchi bosqich yakunlanadi.

Ikkinchi bosqichda yosh futbolchilarni tanlab olish uslubiyati.

Tanlashning ikkinchi bosqichida yosh futbolchilar ichidan iqtidorlilari ajratib olinadi. Bu maqsadni amalga oshirish uchun birinchi bosqichdagi testlar ijobiy samara bermaydi. Tahlil

shuni ko'rsatdiki, qobiliyat rivojlanishini baholash uchun birmuncha boshqacharoq doira ko'rsatkichlaridan foydalanish lozim.

1. To'pga oyoq bilan uzoq masofaga zarba berish – 3 marta. Eng yaxshi natija xisobga olinadi.

2. Texnika uchun test. Burchakdan jarima maydonining markazigacha to'pni olib yurib, bir-biridan 3 m uzoqlikda joylashgan to'siqlarni «aldab» o'tib, darvozaga zarba berish. Chap va o'ng burchakdan ikkitadan imkoniyat beriladi. To'p darvozaga kirishi lozim. Eng yaxshi natija xisobga olinadi.

3. Maxsus koordinatsiya uchun test. To'p bilan doiralarni kam vaqt sarflab «aldab» o'tish. Ikki imkoniyatdan yaxshi natija xisobga olinadi.

Boshlang'ich ixtisoslik bosqichida testlash natijalari baholar gradatsiyasi

Testlar va ko'rsatkichlar	Mashg'ulot boshlangunga qadar (10 yosh)			Bir yillik mashg'ulotdan so'ng (11 yosh)			Ikki yillik mashg'ulotdan so'ng (12 yosh)		
30 m ga yugurish	Yaxshi, qoniqarli, qoniqarsiz			Yaxshi, qoniqarli, qoniqarsiz			Yaxshi, qoniqarli, qoniqarsiz		
	5,3-5,5	5,6-5,8	5,9-6,1	5,0-5,2	5,3-5,6	5,7-5,9	5,0-5,2	5,3-5,5	5,6-5,8
Sakrovchanlik	31-34	30-26	25-22	36-33	32-28	27-24	40-37	36-31	30-27

Umumiy epchillik	23- 24.5	25- 27	27,529	21- 23	23,5- 25,5	26-28	20- 21	21,523	23,525
kompleksi									
5 ta doirani aldab o'tish	10,512	12,113	14- 15,7	9,8- 10,7	10,8- 12.4	12,5- 13,5	8,6- 9,6	9,7- 10,8	10,912
O'yinni idrok etish	4	3	2	4	3	2	4	3	2
O'yinda shiddatlilik	4	3	2	4	3	2	4	3	2

Ilova: Alohida ko'rsatkich bo'yicha natijalar «4» gradatsiyasidan oshiq bo'lsa,

«5» baxo qo'yiladi, agar «2» gradatsiyasidan kam bo'lsa «2» baxo qo'yiladi.

3-jadval

Natijalar o'sishini baxolash gradatsiyasi

Test va ko'rsatkichlar	Mashg'ulot boshlangunga qadar (10 yosh)			Bir yillik mashg'ulotdan so'ng (11 yosh)			Ikki yillik mashg'ulotdan so'ng (12 yosh)		
	Yaxshi, qon-li, qoniqarsiz			Yaxshi, qon-li, qoniqarsiz			Yaxshi, qon-li, qoniqarsiz		
Uzoq masofaga zarba berish	22-20	19-16	15-13	26-23	22-18	17-15	28-26	25-22	21-19
To'pni olib yurish, aldab o'tish. Zarba	10,6-11,1	11,3-13,3	13,4-15,0	8,7-10,7	10,8-12,3	12,4-13,4	8,0-8,9	9,0-10,9	11,0-12
Doiralarni «aldab» o'tish, slalom	10,5-12,0	12,1-13,9	14,0-15,7	9,8-10,7	10,8-12,4	12,5-13,5	8,6-9,6	9,7-10,5	10,9-12,0

O'yin sharoitida tezkor fikrlash, xotirlash	3,8- 3,3	3,2- 2.8	2,7- 2,2	3,8- 3,4	3,3- 2,7	2,6- 2.2	4,0- 3,8	3,7- 3.2	3,1- 2,7
300 m ga yugurish	67-72	73-79	80-85	64- 67,5	68-71	71,574	57- 60	61- 65	66- 69
Tanlashning mushkul reaktsiyasi (qo'l b-n)	480- 510	511- 561	560- 590	470- 506	507- 551	552- 595	400- 435	436- 472	473- 505

4. Umumiy chidamlilikni baholash 300 metrga yugurish bilan amalga oshiriladi.

5. O'yin faoliyatini baholashda psixologik va fiziologik tadqiqotlarda qo'llanadigan usullardan foydalaniladi. O'rtacha natija 10-12 urinishdan keyin aniqlanadi.

O'sish sur'atini qanday baholash mumkin?

Buning uchun birinchi bosqichdan so'ng, tanlab olingan bolalarning ko'rsatgan natijalarini qo'shimcha testlash lozim.

So'ng oltita test natijalari orqali ballar yig'indisi hisoblanadi. Keyinchalik bir, ikki yillik mashg'ulotlardan so'ng taqdim etilayotgan mashqlar kompleksi orqali testlash o'tkaziladi va yana ballar yig'indisi aniqlanadi. Baholash me'yorlari 3-jadvalda ko'rsatilgan.

O'sish templari yig'ilgan ballarning farqiga qarab mashg'ulotlardan oldin va mashg'ulotlardan bir yoki 2 yil so'ng aniqlanadi. Sport takomillashtiruvda qiyinchiliklarga duch kelayotgan bolalar ko'pincha ruhiy tomondan kuchliroq bo'ladi. SHuning uchun murabbiy tomonidan ularning mehnatsevarligiga va tirishqoqligiga katta e'tibor berish talab etiladi.

Qobiliyatli bolalarni tanlab olish – bu qilingan ishning yarmi, xolos. Qobiliyatni aniqlab, uni to'g'ri rivojlantirish va shakllantirish lozim.

Ushbu ishda futbolchilar bilap ish olib borishning barcha sohalariga to'xtalib o'tmadik, balki qobiliyatli va kelajagi bor yosh futbolchilari tanlab olish bo'yicha ma'lumotlarni taklif etdik, xolos.

Birinchi davrda testlarning maxsus programkasi bo'yicha futbolga mos keladigan va qobiliyat nishonalari bo'lgan ma'lum bolalar tanlab olinadi. Dastlabki o'rgatish jarayonidan so'ng mehnatsevar, tirishqoq, mashg'ulotlarga qiziqish bilan qaraydigan, o'yinning texnik va taktik elementlarini yaxshi va tez o'rgana oladigan bolalar gruppalarda olib qolinadi. Bu erda qiziqishdan tashqari, sporttexnik ko'rsatkichlarning o'sish tezligi xamda yosh futbolchi mahoratining oshib borishi darajasi katta ahamiyatga ega. Keyinchalik, gruppalardap ketib qolgan bolalar o'rnini kelajagi bor yosh o'yinchilar bilan to'ldiriladi, ular xam trenerlarning puxta nazorati ostida bo'ladilar.^{15—16} yashar futbolchilarni tanlab olish ayniqsa ma'suliyatli vazifa xisoblanadk, chunki bunda trenerseleksionerlarning asosiy xarakati qobiliyatli bolalarni qidirib topish va ularni terma komandalarga xamda masterlar komandalariga tanlab olishga qaratiladi;

O'rgatish protsessida kelajagi bor yosh futbolchini tanlab olishning maqsad va vazifalari shubxasiz ma'lum o'yinda ishtirok etish uchun o'yinchilarni aniqlab tanlab olish maqsad va vazifalaridagi farq qiladi.

Yosh futbolchilarni tanlab olishga tayyorgarlik ko'rish: tarbiya protsessi; o'quv mashg'ulot protsessi; musobaqalar; moddiy texnik ta'minot va boshqalarga bevosita bog'liqdir.

Xulosa

Futbolda, boshqa sport turlaridagi kabi, musobaqa faoliyatini (MF) o'rganishga katta e'tibor beriladi. Biroq, afsuski, ko'p savollar, jumladan, 2 guruhli taktik harakatlarni sportchilar shaxsiy mahoratini yuqori darajasi bilan birgalikda takomillashtirish muammosi ham o'z yechimini kutmoqda.

Musobaqalarda (futbol matchlarida) futbolchilar (yoki jamoa) faoliyatini kuzatish jarayonida musobaqa faoliyati qayd qilinadi va samaradorlik, hajm xilma - xillikni belgilovchi mezonlar aniqlanadi. Kelgusida, musobaqa faoliyatini nazorat qilish davomida musobaqa yuklamalarini tayyorgarlik qismidagi hajmi va taqsimlanishini hisobga olish hamda ularni sportchi va jamoani tayyorgarlik darajasiga ta'sir etishni baholash kerak.

Futbolda musobaqa faoliyatini nazorat qilish natijalarini qo'llanilayotgan qayd qilish usularini seraxborotligi aniqligi va ishonchliligiga bog'liq.

Musobaqa faoliyati ko'rsatkichlari pedagogik kuzatishlar yordamida qayd qilinadi. Bular quyidagilar: texnik - taktik harakatlar samaradorligi, faolligi, turli tumanligi va hajmi; oyoq va bosh bilan bajarilgan uzatishlar soni darvozaga zarba berish; himoyadan hujumga o'tish vaqti, guruhli taktik harakatlar vaqti (standart holatlarni bajarish - jarima GTH, burchakdan bajariladigan GTH).

Futbolchilar tayyorgarligini boshqarish jarayonida birinchi navbatda, kuchli jamoalar, kuchli sportchilar tajribasiga tayanish kerak. Shunday futbolchi va jamoalar ishtirokidagi o'yinlar vaqtida aniqlangan musobaqa faoliyati ko'rsatkichlari sportchilar tayyorgarligini boshqarishda mezon vazifasini o'taydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

- 1.Arkadev B.A. Taktika futbolnoy igrы. M., FiS, 1962.
- 2.Akimov A.M. Igra futbolnogo vratarя. M., FiS, 1978.
- 3.Akramov R.A. Otkor i podgotovka yunых futbolistov. Uchebnoe posobie. Tashkent, «Meditsina», 1989.
- 4.Akramov R.A. Talipdjanov A.I. Podgotovka futbo-listov vysokoy kvalifikatsii. Uchebnoe posobie. Tashkent, 1994.
- 5.Akramov R.A. Futbolные universitetы XVII Kubka mira, Tashkent, UzGIFK, 2004.
- 6.Betti E. Sovremennaya taktika futbola. Perevod s angliyskogo. M., FiS, 1974.
- 7.Bril M.S. Otkor v sportivных igrax. M., FiS, 1980.
- 8.Gagaeva G.M. Psixologiya futbola. M., FiS, 1980.
- 9.Gapparov Z.G. Problemy psixologicheskoy podgotovki podgotovke k Olimpiyskim igram. V sbornike nauchных trudov, Tashkent. 1999.
- 10.Gapparov Z.G. K voprosu o sredstvax psixologicheskoy nauchных trudov. Tashkent, 2001.